

Jazykovědné sdružení České republiky
srdečně zve na přednášky zimního běhu 2012

20. 9. 2012 **doc. Jovka TIŠEVOVÁ, Ph.D.** (*Sofijská univerzita Sv. Klimenta Ochridského*)
Jak mluví Bulhaři v různých situacích
O specifických rysech současné mluvené bulharštiny

Doposud byla současná bulharština zkoumána výhradně nebo především na základě psaných, nejčastěji uměleckých textů. Mluvená podoba byla posuzována buď z hlediska odklonu od spisovné normy nebo jako nezávislý specifický útvar zcela odtržený od psané formy jazyka. Proto tým jazykovědců z fakulty slovanských filologií sofijské univerzity zpracoval projekt *Výzkum modelů a prostředků současné bulharštiny v různých řečových situacích a komunikačních sférách*. Cílem bylo navrhnout komplexní teoretický model pro analýzu mluvené komunikace jako základního nástroje sociální interakce. Byly použity tyto metody: terénní výzkum (zaměřený na dialogickou řeč, řečovou etiketu, vliv sociálních faktorů na volbu jazykových registrů, ústní komunikace v oficiální sféře s vysokou měrou připravenosti, komunikace se sociální distancí mezi účastníky a bez ní), dotazníkový výzkum (zaměřený na nejčastější porušení ortoepické normy, 2018 respondentů), dlouhodobé monitorování jazyka médií. V současné době probíhá analytická fáze hodnocení materiálu z oblastí, které dosud nebyly pro bulharštinu předmětem zkoumání (pracovní sféra, akademická sféra).

4. 10. 2012 **PhDr. Milada HOMOLKOVÁ, Ph.D.**
Hledání lexikografického tvaru: staročeské sloveso hládati/hlédati/hledati
O přednášející promluví u příležitosti jejího životního jubilea PhDr. Petr Nejedlý

Bohatě doložené *a*-kmenové sloveso, které se etymologicky hlásí k praslovanskému kořeni *ględ-*, prochází ve stč. období pozoruhodnou proměnou, při níž se formálně rozštěpuje a významově vyhraňuje. Historický lexikograf má za úkol slovníkovým heslem postihnout složitou významovou strukturu lexikální jednotky, její vývoj v daném časovém období a vztah k jiným lexémům téže čeledi i téhož sémantického pole. Přednáška se soustředí zvláště na lexikografická úskalí, s nimiž je rekonstrukce lexikálního vývoje tohoto slova spojena.

18. 10. 2012 **PhDr. Soňa SCHNEIDEROVÁ, Ph.D.**
Citát a jiné způsoby zapojení cizí promluvy v publicistickém textu

V přednášce se zaměříme na citát v publicistickém textu, budeme sledovat jeho postavení ve struktuře textu, poukážeme na možné souvislosti citátů v kontextech publicistického diskurzu. Budeme sledovat, jak citát do textu vnáší nejen obsah, ale i určitý komunikační záměr. Další krok analýzy je následné využití citovaného textu. Citát není nikdy možné zopakovat v jeho autentické podobě; proměňuje se již užitím v jiném kontextu, někdy rozdílným stylistickým výběrem, „ideologickým“ vyzněním atd. Stejně důležitou roli v textu sehrává i tzv. uvozovací věta, která citát kontextualizuje, a charakter evidence zdroje. Citátová výpověď může být převedena do tzv. nepřímého citátu, nebo je obsah citace vyjádřen v parafrázi. I zde sledujeme odchylky od původní podoby citátu, míru zachování původního textu a vliv změn na smysl nového textu. Vedle citátu se rovněž zaměříme na ostatní lexikálně-syntaktické realizace včlenění cizí výpovědi (např. na signalizaci cizí promluvy za pomoci předložkového spojení „*podle + G*“) a na jejich funkci v publicistickém textu.

1. 11. 2012 doc. PhDr. Zdeňka VYCHODILOVÁ, CSc.

Polyfunkčnost zájmných lexémů ten a to v porovnání s jejich ruskými ekvivalenty

Autorka se v česko-ruském konfrontačním pohledu snaží postihnout funkčně-sémantické pole českých zájmných lexémů *ten* a *to* a stanovit jejich funkční ekvivalenty v ruštině. V obou jazycích zjišťuje také jejich možné konkurenční vyjadřovací prostředky. Klade důraz na úlohu těchto lexémů při vytváření referenčních a koreferenčních vztahů v tzv. předmětu řeči, tzn. na zkoumání a popis jejich textotvorných funkcí. Ve srovnávacím česko-ruském plánu sleduje shody a především odlišnosti ve funkčním zatížení zájmných výrazových prostředků textové soudržnosti v obou jazycích a vyvozuje závěry pro lingvistickou a překladatelskou teorii a praxi.

15. 11. 2012 doc. PhDr. Marie VACHKOVÁ, Ph.D., et al.

***Styl a slovník: Stylistické markery v jednojazyčné a překladové lexikografii
Seminární odpoledne***

Seminář shrne otázky, s nimiž jsou konfrontováni lexikografové při tvorbě jednojazyčného i překladového slovníku. Na semináři vystoupí autoři Velké německo-české lexikální databáze (Mgr. Martin Šemelík a Mgr. Věra Marková, Ph.D., z Lexikografické sekce Ústavu germánských studií FF UK) a pracovníci oddělení současné lexikologie a lexikografie a oddělení stylistiky a lingvistiky textu Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. (Mgr. Zdeňka Opatková, PhDr. Pavla Kochová, Mgr. Michaela Lišková a Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D.). Reflexe z obou pracovišť, z nichž prvně jmenované sumarizuje praxi za posledních deset let práce a druhé práci na novém jednojazyčném výkladovém slovníku zahájilo, se budou týkat tradičních možností stylistického značení slov, ale též současné slovníkové praxe. Které nové přístupy a technické možnosti nabízí korpusy pro zapracování stylistické charakteristiky lexému?

22. 11. 2012 Eva FILIPPOVÁ, Hons B.A, M.A, Ph.D.

Figurativný jazyk v komunikácii: predpoklady užívania a porozumenia

Príspevok zhrnie existujúce teoretické prístupy k empirickému výskumu užívania a porozumenia figuratívnemu jazyku v komunikácii. V kontexte ontogenézy budú diskutované jazykové a kognitívne predpoklady pre správne uchopenie niektorých tróпов. Príspevok načrtne štádiá pragmatickej kompetencie a sociálne kognitívnych schopností, bez ktorých by porozumenie figuratívnym prostriedkom nebolo úspešné. Špeciálna pozornosť bude venovaná úlohe irónie v komunikácii a predpokladom jej porozumenia. Dôraz bude kladený nielen na vrodene predispozície ľudí produkovať a správne interpretovať ironické výroky, ale aj na sociálny a kultúrny kontext komunikácie. Výsledky vlastného empirického bádania budú diskutované v kontexte pragmatických teórií.

13. 12. 2012 Lexikografické odpoledne Oddělení vývoje jazyka ÚJČ AV ČR

Prezentace výsledků grantového projektu Česká slovní zásoba v období humanismu a baroka: vývojové aspekty (GA ČR 406/10/1165). Referují: Kateřina Heřmanská, Barbora Chybová, Petr Nejedlý, Barbora Poledňáková, Štěpán Šimek, Miloslava Vajdlová.

!!! DŮLEŽITÉ !!!

Přednášky se konají vždy ve čtvrtek:

- **20. 9., 4. 10., 18. 10., 1. 11. a 22. 11. 2012** v místnosti **18 na FF UK**, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, vždy v **17.30 hod.**
- **15. 11.** v místnosti **205** a **13. 12. 2012** v místnosti **206**, budova **AV ČR**, Národní 3, Praha 1, vždy v **13.30 hod.**